

Професор Димитър Дечев в моя живот
(Спомени и материали)
Александър Ничев

I

Когато през 1936 г. постъпих в класическия отдел на Варненската мъжка гимназия, името на проф. Димитър Дечев се свърза в моето съзнание с редица учебни книги и с някои преводи на антични автори. И наистина, ние изучавахме римските писатели по сборници, стъкмени от него. От преводите му ще спомена само „Речите против Катилина“ на Цицерон и „Енеидата“ на Вергилий. Защо? Защото ние бяхме юноши с всички добри и лоши последици от това, а една от последиците бе, че понякога ни дотягаше да блъскаме глави в някой труден пасаж и дирехме помощ в готовия превод.

Но не, за преводите това не е всичко. Поправям се и допълвам още нещо. Във файла на гимназията имаше малка заключена витрина с книжки от „Класическа библиотека“. Мечтаех за тях, но когато веднъж баща ми заминаваше за София, се осмелих да му поръчам само една, само „Гърнето“ на Плавт. Сега не мога да кажа защо именно „Гърнето“. Навярно заглавието ми е подсказвало, че ще прочета някаква весела история – защото винаги (а днес повече от всякога) съм обичал ведрото, весело и смешно четиво. Така се сдобих с „Гърнето“, а неговият превод бе дело пак на проф. Дечев. За кратко време книжката обходи целия клас.

По-късно ние, учениците, преживяхме празник, когато чрез учителката си по класическите езици получихме екземплярите от първия „Старогръцко-български речник“. Тогава той ни радваше просто като красива книга. След години някои от нас получиха възможност да го оценят като незаменим лексикографски труд. Заедно с Михаил Войнов, Владимир Георгиев, Борис Геров, Александър Милев и Младен Тонев проф. Дечев бе един от съставителите му. Назовавам речника незаменим не от празнично преклонение пред паметта на покойните или от уважение към живите негови съставители. Той бе изработен наистина образцово и по-нататък вече никой у нас не се нае с колосалния труд да съставя старогръцки речник.

Това са по-важните случаи, когато името на проф. Димитър Дечев е стигало до моето ученическо съзнание. Всъщност той бе за мене един непознат „Д. Дечев“, както неизменно се означаваше в книгите си. Едва през 1940 г. от една сказка на Крум Димитров, тогава инспектор по чуждите езици при Министерството на народната просвета, узнах, че „Д. Дечев“ е Димитър Дечев, че е професор, че нему принадлежи опит да разчете прочутия тракийски надпис от Езерово.

По мое време бе възможно да се учи, така да се каже, подборно, и аз се възползувах от тази възможност. Към едни предмети имах траен интерес, а други учех толкова, колкото да не проваля учебната си година. Разгадавах антични текстове, тъкмях в хекзаметри домашните си из „Илиадата“ или из „Метаморфозите“, превеждах Вазов на латински, одързостих се да пратя преводачески опити в списание „Прометей“...

По такъв начин съвсем естествено, без всякакво колебание и – което отбелязвам с благодарност – без каквато и да е съпротива от страна на родителите си определих какво ще следвам. През есента на 1941 г. се озовах в София като студент по класическа филология. Моите ученически опити, публикувани в „Прометей“, ми бяха отворили път към съзнанието на бъдещите ми учители и те ме посрещнаха като познат. При записването си в Университета получих разписа на лекциите за текущата година и там с радостна изненада открих, че на семинарни упражнения при проф. Дечев ще се разглежда известният на мене Плавт. Предвиждаше се комедията „Войникът самохвалец“. Към Плавт вече имах слабост, а с оригиналния текст на комедията се бях сдобил още като ученик чрез Италианската книжарница в София. Книгата бе красива, каквито впрочем бяха всички книги на миланския издател Карло Синьорели. Всичко това – добре, но аз бях в първи курс, а с Плавт се занимавах „големите“ студенти. Реших, че подобни неща не могат да имат бог знае какво значение, и влязох в аудиторията. Проф. Дечев изискваше от участниците в семинара точен, ясен и свеж превод, и това не бе случайно, защото мнозина идеха от гимназията с един невъзможен преводачески стил. Те впрягаха българския език в античните езикови конструкции и той ставаше тромав и неизразителен. Спомням си, студентката, която превеждаше, предаде един текст с думите: „На тебе казвам“. Проф. Дечев предложи: „По-добре кажете: „Тебе думам“.“ Това може да изглежда незначително, дребно и дори дребнаво, но аз бях възхитен. „Виж колко хубаво звучи!“ – казах си мислено.

Макар че не взех думата нито веднъж, макар че само слушах, бях забелязан от проф. Дечев като новодошъл. След часа, когато тръгнахме да се разотиваме, той се обърна към мене: „Господине, кой сте Вие?“ Отговорих. „По-добре е да не идвате на тези упражнения“ – каза той. Много ми докривя, но послушах. После, когато опознах по-добре проф. Дечев, можах да си обясня тази негова реакция. Той бе човек дисциплиниран, работеше с определени хора, не обичаше неканените гости и правеше всичко възможно, за да се освобождава от нарушаващи реда или недостатъчно прилежни слушатели. Спомням си характерен случай с един от по-големите колеги, който убедително бе доказал, че не е добър студент. Проф. Дечев го беше предупредил, че не желае да го вижда на часовете си. Тихо, със слабия си, почти немощен глас, той държеше на своето: „Не може, – казваше той, – не искам да ми се разваля въздухът“. Какво означаваше този израз е „въпрос на интерпретация“ (последното съчетание принадлежи на проф. Дечев). Моята поява в семинара бе също някакво нарушение на реда, защото аз още не бях минал просеминарните упражнения.

Повечето от студентите се страхуваха от него. А той бе наистина странен човек. В равния му и почти лишен от интонации глас често се долавяше ирония. Той имаше основание да иронизира, тъй като мнозина бяха нередовни при него. И когато нередовен студент се явяваше, за да получи подписа му, проф. Дечев в края на краищата разписваше книжката му, но го караше да преживее някакво неудобство. На една студентка, непосещавала часовете му и все пак дошла за подпис, той задал въпрос: „Госпожице, *нели* аз съм господин Бешевлиев?“ (Така произнасяше той: *нели* – лишено от всякаква перспектива пред вкорененото *нали*.)

Аз също дълго не го проумявах. Не мисля, че тук въпросът е за естествената разлика в мисловността на поколенията, към които принадлежахме – той, учителят, и

ние, неговите ученици. Въпросът бе в неговия строг до педантичност, изграден в германския Запад характер, чужд на двайсетгодишния нашенски студент, за когото нещата имат много по-различни измерения. Пò ни допадеше проф. Александър Балабанов. И в живота, и в науката двамата наши учители бяха несходни и дори противоположни. Единият бе общителен и разговорлив, духовит, артистичен, човек на многобройни гласови интонации и на цяла гама от настроения. Той никога не четеше лекциите си, а импровизираше; лекциите му никога не оставаха докрай лекции, а се превръщаха в разговор със слушателите; те нямаха строга композиция и неведнъж преминаваха в разказ на спомени и анекдотични епизоди, в сподялба на хрумнали мисли. Другият бе затворен, никога не надхвърляше известни граници, които сам си бе поставил. Той бе винаги еднакъв и на пръв поглед почти невзрачен. Лекциите му бяха написани, той никога не импровизираше, не си позволяваше никакво отклонение от темата, с никаква цел, под никакъв предлог.

Малцина успяха да разберат този човек, който бе за тихата и съсредоточена работа. Той изискваше от нас строгост и точност. Внушаваше ни повече от всеки друг, че в науката няма дребни и незначителни неща, че на всичко трябва да се обръща внимание, че нищо не бива да изпада от зрителното поле. Той сам даваше пример за това и чрез учебното си всекидневие, когато ни тълкуваше едни или други текстове, и чрез научната си работа. Но по онова време тези негови достойнства на преподавател и учен бяха някак странно чужди за нас. Така мога да си обясня поне донякъде факта, че на едно ресторантско събиране, каквито проф. Балабанов често ни устройваше, един студент (той с право се числеше към най-добрите), попрехвърлил мярката в пиенето, вдигна чаша и извика: „Да пукне Дечев!“ Никой от нас не се възпротиви на тоя необикновен тост. Той срещна съпротива само от страна на проф. Балабанов. „Как така да пукне? – каза с укор той. – Ти знаеш ли, че без Дечев няма класическа филология!“

Аз и сега смятам, че придирчивостта на проф. Дечев стигаше до крайност. Не мога да забравя първия си университетски изпит. Имах за изпитен текст „Тускуланските беседи“ на Цицерон. Прежеждайки, отбелязах, че на едно място „в моето издание“ има разночетене спрямо текста, с който си служи комисията. Проф. Дечев насмешливо запита: „Как, Вие сте направили издание на „Tusculanae disputationes“?“ Няма защо да казвам колко неприятно се почувствувах. И ако смятам за нужно да отбележа този епизод, то е, защото не желая редовете, които пиша, да бъдат безусловна възхвала, празнична и, в края на краищата, празна. Не ще и дума, моят израз бе неточен, пораждаше двусмислие и търпеше критика. Но в подобен миг, тежък за един студент, критиката можеше да бъде изразена по-иначе.

По онова време, връщайки се за ваканциите у дома, във Варна, навестях някои свои учители. Бях много смутен и възмутен от проф. Дечев и не смятах за нужно да скривам това, разговаряйки с Милко Мирчев, тогава учител по класическите езици. За свое голямо учудване не чух от него потвърждение на впечатленията си. Не, тъкмо напротив. Мирчев ми говори в смисъл, че проф. Дечев, въпреки странностите си, е добър и справедлив човек, че държи на студентите, които показват преданост към специалността си, и с готовност ги подкрепя.

Първият ми университетски изпит от юни 1943 г. се оказа преломен момент: след него проф. Дечев промени отношението си към мене. Уверен съм, че това не бе

случайност. Преди всичко бях положил целия университетски изпит, който по неписана студентска традиция се делеше между две сесии – юнската и септемврийската. При това – представих се много добре, комисията, в която участвувах и проф. Дечев, ми писа оценка „отличен“, Университетът ме удостои с награда. За мене няма съмнение, че тъкмо тези факти ми спечелиха доверието на проф. Дечев. През следващата учебна година той бе съвсем друг към мене. В един дневник, който водех по онова време, съм си записал: „5 ноември. ... По латински, мисля, тезата ми ще бъде върху „Едип цар“ на Софокъл и на Сенека. Проф. Дечев беше много любезен: каза ми, че ако не намеря Сенековата трагедия, ще ми даде своя екземпляр“. На 15 декември съм отбелязал: „Питах проф. Дечев за тезата. Той ще помисли и ще ми даде може би друга тема“ (т. е. не върху Софокъл и Сенека). Точно през втората половина на 1944 г. започнах работата си върху превода на Софокловия „Едип цар“, и за нея ми бяха необходими известни указания, които по мое убеждение трябваше да ми даде именно проф. Дечев. Поради това вече смятах контакта с него за необходим. По повод на слух, който излезе неверен, на 30 март 1944 г. съм записал: „С голямо неудоволствие научих, че изпитите по история щели да се произведат в София, а по класическа филология – в Лясковец. Голяма пречка да срещна проф. Дечев, но ще гледам да я преодоля по какъвто и да е начин“.

И тъй, нямаше никакви пречки, и аз установих връзка с него. Искан да чуя мнението му за готовия вече превод на „Едип цар“, който, преписан на машина, бях получил от Дирекцията на Народния театър в София през януари 1944 г. Докато се готвех за изпит по стара история и археология, аз продължавах да работя и върху текста на превода с цел да го подобря. Работата ме увличаше много, и аз често забравях изпитните книги. На 26 март 1944 г. съм отбелязал: „Прочетох сравнително малко [от учебниците]. Поправих някои места от „Едип цар“.“ На 31 март: „Поправих малко първите хорови песни от „Едип цар“.“

Проф. Дечев получи подобрения ръкопис на превода и ми събщи впечатленията си от него. В писмо от 14 август той ми казваше, че „преводът... изобщо е сполучлив“, че „на много места се чувствува лъхът, дори темпото на оригинала“. Същевременно правеше критика на някои стихови волности. Беше ми радостно да установя как моят първи преводачески труд го разполага към мене така, че той ми предлага при по-нататъшна работа върху гръцката трагедия да се обръщам към него. Когато през есента на 1944 г. се завърнах от Варна в София, неколкократно му гостувах по негова покана. Тук получих превода на Виламовиц, който разшири представите ми за преводаческите възможности. Томът на Виламовиц съдържа един огромен увод към гръцката трагедия изобщо, който ми бе полезен в други отношения.

Главно две книги – тази на Виламовиц, и то тъкмо с встъпителната си студия, и „Гръцката трагедия“ на Макс Поленц, особено със заключителната си част върху катартичния ефект, – решиха въпроса за темата на студентската ми теза. Казах на проф. Дечев, че желая да работя върху ефекта на трагедията, и получих съгласието му. Написах тезата си „Якоб Бернайс за катарзиса“ не на големи листове за заявление, както правеха моите колеги, а на миниатюрни листчета от оризова хартия, които, събрани вкупом, създаваха впечатление на книжка или тефтерче. Не зная дали тази форма е шокирала проф. Дечев, но той не направи никаква бележка по нея. Срещнахме

се, за да обсъдим съчинението ми, отново в дома му. Не помня бележките му, но той прие работата ми като изпълнила предназначението си.

Одобрението, което срещна студентската ми теза у проф. Дечев, ме насърчи да се вдълбоча в проблемите на Аристотеловата естетика. След като през юни 1945 г. се дипломирах, през есента на същата година записах докторантура, и темата на моята дисертация се свърза пак с ефекта на трагедията. Работих свободно само няколко месеца, до началото на април 1946 г., когато постъпих в казармата. Естествено, казармата не е най-удобното място да се пишат дисертации, но аз не изоставих идеята си и употребявах всеки миг, за да работя. Тъкмо тогава, когато възможностите ми да правя справки бяха крайно стеснени, се обръщах към проф. Дечев, и той не отказваше да ми бъде в услуга. Едно от писмата му съдържа неговите отговори на мои въпроси, свързани именно с дисертационния ми труд.

Да кажа ли още, че проф. Дечев взе почина да търси издател за моя превод на „Антигона“? Или че за известно време той бе по средата между мене и една редакция, където бях депозирал статия в защита на класическите езици? Или че пак той взе тъй присърце желанието ми да се посветя на университетска работа и е водил необходимите разговори с проф. Александър Балабанов, с проф. Владимир Георгиев? За всичко това свидетелствуват в една или друга степен публикуваните по-нататък материали, чийто език е по-убедителен.

За последен път го срещнах пред „тунела“ на Университета няколко месеца преди смъртта му. Изказах му радостта си, че Академията е решила да издаде сборник от изследвания в негова чест. Той се усмихна: „Знаете ли, сега трудно се печата, и хората търсят начин да публикуват едно или друго нещо“.

Изглежда, не без основание този голям представител на нашата хуманитарна наука се отнасяше скептично към добрите (добрите?) намерения на хората около себе си. С чувство на уважение към учителя аз представих за сборника му една малка работа. Искам да вярвам, че узнавайки това, той не ме е заподозрял в намерение просто да използвам случая, за „да публикувам едно или друго нещо“.

II

1. Затворено писмо

Господин Ничев,

С препоръчан бандерол Ви изпращам превода¹, тъй като едва ли скоро ще можем да се видим. Надявам се, че след няколко дена ще го получите заедно с немското коментирано издание на Софоклевата трагедия.

Преводът Ви изобщо е сполучлив. На много места се чувствува лъхът, дори темпото на оригинала. Но на някои места, които съм отбелязал с молив, се срещат метрични и езикови граповини. Проклитичните и енклитичните думи „на“, „със“, „го“,

¹ Проф. Дечев има пред вид ръкописа на моя превод на „Едип цар“. Решил обаче да ми го изпрати, той, както се вижда от следващото писмо, го задържа, за да ми го предаде лично.

„да“ и т. н., които по никой начин не могат да получат стихотворно ударение (дори второстепенно), се явяват у Вас с такова ударение, и тъй се руши (особено в края на стиха) ритъмът на размера. Изразът „за безсмъртните“ (по аналогия на обрата „за Бога“) е извънредно безцветен и лишен от сила. Но аз вече Ви обърнах внимание, че съм подчертал с молив езиковите грапини, които все пак могат да се огладят.

Гръцките трагичи се превеждат доста трудно. Русите и немците дълго време не разполагаха със задоволителни преводи на гръцката трагедия. Тепърва Мережковски² у русите и Wilamowitz³ у немците излязоха със скопосани и четливи преводи. От тях бихте могли да научите, до каква степен можем да се отклоним от дословния превод на оригинала. А Wilamowitz би Ви показал, по какъв начин могат да се модернизират гръцките размери (особено тия на хоровите части), без да се изневерява на въздействието, което те проявяват в оригинала. Ако се заемете да преведете и някоя друга трагедия, то без всяко стеснение бихте могли да ме запитате предварително за начина, по който биха могли да бъдат побългарели гръцките размери.

С поздрав:

Д. Дечев.

Троян,
14. август 1944 г.

[Адрес:]
За Господин
Александър Ничев
Варна
ул. „Владислав“ 43

2. Пощенска картичка

Господин Ничев,

Поради събитията, които се сменят калейдоскопично, считам, че ще бъде по-добре лично да Ви предам ръкописа, отколкото да Ви го пращам по пощата. Случаят за това дава изпитната сесия. Тогава ще Ви обърна внимание върху някои места в превода Ви, които смятам, че трябва да се изменят.

С поздрав:

Д. Дечев.

Троян, 8. септ. 1944 г.

[Адрес:]
За Господин
Александър Ничев
Варна
ул. „Владислав“ 43

² Дмитрий Сергеевич Мережковский (1865-1941).

³ Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff (1848-1931).

3. Затворено писмо

София 4/V 1945 г.

Господин Ничев,

Бях затурил бележката с адреса Ви. Затова чак сега Ви се обаждам. Опитах се да се срещна с г. Гандев⁴ още на другия ден, след като бях получил записката Ви. Обаче той бе заминал вече за Пловдив, от гдето щял да се върне след празниците. Говорих след това с г. Георгиев⁵. Той смята, че по тактически съображения не трябвало да се дава ход на статията Ви, тъй като могла да предизвика известни среди да се опълчат наново против класическото образование. След това обяснение на г. Георгиев, вярвам, няма да гледате тъй трагично на въпроса.

Като Ви пожелавам всичко най-хубаво, оставам

Ваш:

Д. Дечев.

[Адрес:]

За Господин
Александър Ничев
Варна
ул. „Владислав“ 43

4. Пощенска картичка, недатирана, но вероятно от октомври 1945 г.

Любезни г. Ничев,

Току-що получих писмото Ви от 2 окт. Бързам да Ви съобщя, че тезата на Бетева⁶ Ви изпратих на 1. того с препоръчан бандерол. Боя се да не би обвивката с адреса Ви да се е скъсала. В такъв случай бандеролът би се загубил. Добре ще бъде с една карта да ми съобщите, дали сте го получили. Тезата можете да задържите по-дълго време (напр. три и четири месеца). Но когато си свършите работата с нея, ще бъдете тъй любезен да ми я върнете. Аз я взех от семинара, понеже ни един от моите колеги я

⁴ Проф. Христо Гандев, по онова време един от редакторите на „Исторически преглед“. В това списание бях депозирал статия, която оспорваше правилността на решението да се премахнат класическите езици от програмата на средните училища.

⁵ Проф. Владимир Георгиев.

⁶ Христина Бетева, Български преводи на антични автори от 1800 – 1900 год. – *Известия на семинарите при Историко-филологическия факултет на университета Свети Климент Охридски в София*. Книга I. 1942. С., 1942, 85-118 (и отделен отпечатък). Посочената работа използвах във връзка със свое библиографическо изследване върху българските преводи на антични автори, което, доведено до около 1960 г., впоследствие бе изоставено. За същото изследване ми послужи и списъкът на преводите на проф. Дечев, за който става дума по-нататък.

няма на ръка. Списък на преводите ми ще получите след няколко дена⁷. До тогава ще се видя с г. Балабанов⁸ и с г. Георгиев⁹.

Със сърдечни привети

Ваш:

Д. Дечев.

[Адрес:]

За Господин

Александър Ничев

Варна

ул. „Владислав“ 43

5. Списък на преводи на проф. Дечев с негови пояснения към някои от тях

Тацит, Германия, София 1918 г.

Марциал, Избрани епиграми, сп. „Слънце“, год. I, кн. 6, стр. 175 – 178. София 1919 г.

Цицерон, Речи против Катилина, Книгоиздателство Хемус, 1941 г.

Вергилий¹⁰, Енеида, песен I – VI, книгоиздателство Хр. Г. Данов, 1942 г.

Ювенал, Избрани сатири. Всемирна библиотека № 794, София 1925 г.

Сенека, За краткостта на живота. Класическа библиотека № 3. София 1926, стр. 1 – 37.

Плутарх, Успоредни животописи. Агид и Клеомен, Тиберий и Гай Гракх, Класическа библиотека № 11. София 1929. Първите две биографии са преведени от Г. И. Кацаров, а последните две от Д. Дечев.

В „Извори за старата история на Тракия и Македония“, издадени от Академията на науките през 1915 г., са преведени от мене откъслеците от **Ксенофонта**, **Ариана** и **Птолемея**.

В книгата на Г. И. Кацаров, Цар Филип II Македонски, София 1922 г., е преведено от Д. Дечев Писмото на Филипа (стр. 305 – 308).

Плавт, Гърне, Класическа библиотека № 8, София, 1928.¹¹

6. Бележка до проф. Спиридон Казанджиев

Господин Александър Ничев, завършил неотдавна класическа филология в нашия университет, се нуждае от някои книги в библиотеката на Академията, за да привърши един свой труд.

⁷ Вж. № 5.

⁸ Проф. Александър Балабанов.

⁹ Проф. Владимир Георгиев.

¹⁰ Буквата *e* в името *Вергилий* е подчертана, което означава, че проф. Дечев е против формата *Виргилий*.

¹¹ Двете числа 8 и 1928 са добавени с молив върху нанесени с мастило точки. След означението на годината в скоби е поставена въпросителна.

Проф. Д. Дечев.

София,
18. декември 1945 г.

[Резолюция:]

Разрешава му се да работи в читалнята и да се ползува от библиотеката.

20. XII. 45

С. Казанджиев.

7. Пощенска картичка

Любезни г. Ничев,

От все сърце се радвам, че сте се заели с превода на Антигона. Аз се опитах да Ви намеря издател. Обаче книгоиздателствата са извънредно много претрупани с ангажменти. Сравнително по-малко е заангажирано издателство „Българска книга“. Г. Батаклиев¹² е готов да напечата превода Ви. Но това може да стори тепърва в края на тая година или в началото на следната година.

С привети

Ваш:

Д. Дечев.

София,
28. VIII. 947 г.

[Адрес погрешен:]

За

г. Проф. Г. И. Кацаров

Копривщица

8. Пощенска картичка до проф. Г. И. Кацаров с дата 29 август 1947 г.

[Адрес погрешен:]

За Господин

Александър Ничев

Варна

улица „Ал. Стамболийски“ 43

9. Затворено писмо, недатирано. Пощенско клеймо от София с дата 18. 10. 47 и от Варна с дата 21. 10. 47

¹² Георги Батаклиев – по онова време учител по класическите езици и собственик на издателство „Българска книга“; по-късно преводач на антични, главно поетически, произведения.

Любезни г. Ничев,

Напраздно се тревожите за съдбата на старата мома¹³. Тя не е толкова стара, както си мислите, но е доста нетърпелива. Какво да се прави, когато книгоиздателствата за сега са доста задръстени с ангажменти? Ще трябва да се чака, докато се отдръстят (извинявам се за вулгарния израз). А това ще стане тепърва след 3 – 4 месеца. Тогава ще се отпразнува сватбата на старата мома.

Вие сигурно сте разбрали, че се дирят в същност асистенти за Академията, а не за Университета. Асистентско място по класическа филология в Университета ще се открие, само след като поне един от днешните асистенти стане доцент.

Относно запитванията Ви ето моите отговори¹⁴:

1. ἤθος произлиза от евр. [?] sçe- в лат. suus, нашето свой и и.-е. dhē- „слагам, полагам“, и следователно означава *себичното* в известно нещо; от там и значението „характер, привычка“, ит. „abito morale“.

2. Шумно изразяване на неодобрение на актьорската игра е засвидетелствувано във свръзка с думата γαλήνη в Софоклевата Електра (ако не се лъжа), загдето актьорът я произнесъл като γαλή.

3. Жреците у гърците не са образували затворено съсловие. Всеки е могъл да стане жрец. Редки са случаите, когато един род е обсебвал жреческата длъжност в свръзка с известен култ.

4. Syll[oge] Insc[rptionum] Gr[aecarum] от Dittenberger се намира и в Археол[огическия] институт, и в Семинара по кл[асическа] фил[ология], и в Университетската библиотека.

5. Книгата на Homolle за Delos 1877 г. липсва.

6. В допускането на робите до театрални представления и до мистериите едва ли може да се долови някаква специална религиозна политика на държавата.

Антигона не бива да Ви отчайва! Горے главата! Все ще се нареди работата до края на тая година.

С привети

Ваш:

Д. Дечев.

[Адрес:]

За

г. Александър Ничев

Варна

ул. Ал. Стамболийски 43.

10. *Затворено писмо*

Любезни г. Ничев,

¹³ „Стара мома“ наричам в писмо до проф. Дечев „Антигона“, която трябва да се „омъжи“, т. е. да бъде издадена.

¹⁴ Отговорите, които следват, се отнасят до въпроси, свързани с докторската ми дисертация.

С г. Батаклиев съм говорил за превода Ви¹⁵. Той изказва своята готовност да го напечата. Ще трябва да влезете в непосредствена връзка с него. Във всеки случай печатането е за сега свързано с известни формалности, които отнемат много време. Но с тях ще се занимава издателят.

Четиристишието Ви е изобщо сполучливо¹⁶. Но трябва да Ви обърна внимание, че α в δωρήσαμ' ἄν е метрично дълго (както напр. -οι и -αι в ἄνθρωποι или δίκαϊαι), а размерът изисква тук метрично кратка сричка. Освен това в μετέφραζον α не може да се сметне метрично за кратко поради ζ. Впрочем вместо μετέφραζον би могло да стои μετέφρασα. Но не е нужно в подобни случаи ямбичният триметър да бъде напълно коректен.

Ще ми бъде особено приятно, ако след два-три месеца видя превода Ви отпечатан.

Със сърдечни привети

Ваш: Д. Дечев.

София,
16. XII. 1947 г.

[Адрес:]
За Господин
Александър Ничев
Варна
ул. „Ал. Стамболийски“ 43

¹⁵ На „Антигона“.

¹⁶ Преводът на „Антигона“ се предхождаше от посветително четиристишие на гръцки език, което впоследствие бе заменено от друго посвещение.